

AARDEN, ZAAIEN, VOEDEN, GROEIEN

.....het lectoraat verduurzaamd.....

Kenniskring tweedaagse 28 februari - 1 maart 2013

Lectoraat Excellentie in Hoger Onderwijs
en samenleving

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inleiding.....	4
Hoofdstuk 1 Conference of Behavioural and Social Science	5
Hoofdstuk 2 Huidige onderzoeksgebieden van het lectoraat.....	6
Hoofdstuk 3 Reflecteren op toekomst lectoraat en eigen positie daarin; onderzoekslijnen	9
Hoofdstuk 4 Beoordeling lectoraat / input.....	12
Hoofdstuk 5 Trends in de omgeving van het lectoraat.....	14
Hoofdstuk 6 Mogelijke toekomstscenario's.....	17
6.1. Scenario 1: White Water Rafting	18
6.2. Scenario 2: Gletsjer	19
6.3. Scenario 3: Wijn uit water	19
6.4. Scenario 4: kracht van zacht water	21
Hoofdstuk 7 Herijking Honours criteria	22
Hoofdstuk 8 Conclusies.....	23
Leden Kenniskring lectoraat Excellentie in Hoger Onderwijs en Samenleving	23

Voorwoord

Excellentie verbeeldt zich door het lopen op een koord, met in de hand de attributen die je nodig hebt: een akentas, een pen of misschien een kwast. Wat als je valt? Dan is de kunst om onderste boven te blijven hangen aan het koord. En dan opnieuw positie te bepalen en door te gaan. Excellentie verbeeldt zich door hoge toppen, vergezichten of het elegant lopen op stelten. Excellentie bereik je door harmonie, in jezelf, met je zelf en met je omgeving doordat je creëert wat andere nodig hebben of omdat je samen met anderen op een duurzame manier een positieve bijdrage levert aan wetenschap of maatschappij. Excellentie in Hoger Onderwijs en Samenleving is een dynamische onderzoeksgroep die bijdraagt aan de kwaliteit van het honours onderwijs van de Hanzehogeschool Groningen. De kenniskring met haar internationale onderzoeksprojecten, haar lange lijst van publicaties en voordrachten en haar sprankelende interdisciplinaire groep onderzoekers, draagt ook bij aan de positionering van de Hanzehogeschool als een internationaal opererende hogeschool die de toon aangeeft in het Sirius landschap. Onze onderzoeksresultaten zijn internationaal bruikbaar. De kennisdeling richt zich eerst op de Hanzehogeschool omdat recente resultaten direct vertaald worden richting honours en excellentie onderwijsproces. Vandaar uit zetten we vervolgstappen onder andere door internationale publicaties. Mijn lectoraat Excellentie Hoger Onderwijs en Samenleving bestaat uit een groep enthousiaste, gepassioneerde en nieuwsgierige onderzoekers die met kennis van zaken steeds meer te weten willen komen over excelleren in het onderwijs. Een voortdurende blik op de toekomst is daarbij nodig.

Excellentie kent vele vormen. Deze rapportage laat de verbeelding zien van de kenniskring Excellentie in Hoger Onderwijs en Samenleving zoals die verwoord is tijdens de Tweedaagse in februari 2013. Een stille verbeelding is ook te zien in het werk van NAAM KUNSTENAAR. Deze beelden zijn door de kring uitgezocht als blijvende herinnering aan het belang samen te blijven zoeken naar de vergezichten van de toekomst.

M.V.C. Wolfensberger

Inleiding

Het lectoraat Excellentie in Hoger onderwijs en samenleving, onder leiding van dr. Marca Wolfensberger heeft een tweedaagse georganiseerd voor de leden van de kenniskring, waarin de verduurzaming van het lectoraat centraal heeft gestaan. De volgende doelen stond het organiserend comité (Tineke Kingma en Eti de Vries, twee leden van de kenniskring) voor ogen:

- Samen werken aan een verduurzaamde visie en toekomst van het lectoraat door middel van trendanalyse en toekomstscenario's
- Voorbereiding beoordeling lectoraat
- Samen bepalen van de onderzoeksgebieden van het lectoraat
- Herijking criteria voor Honours programma's
- Gezamenlijk werken aan een eindproduct

In dit verslag kunt u de bevindingen lezen.

Hoofdstuk 1 Conference of Behavioural and Social Science

Als opening van de Tweedaagse is door het lectoraat een bezoek gebracht aan de Conference of Behavioural and Social Sciences (Martiniplaza, Groningen). Thema van het congres was:

"OUR UNLIMITED SOCIETY, A CHALLENGE FOR HUMANITY

Heb je ook wel eens het gevoel dat alles wat je doet een verplichting is? Dat je altijd te weinig tijd hebt? Zou je ook wel eens willen dat je mobiel stopt met afgaan? Verlang je al tijden naar een vrije dag zonder verplichtingen?

We weten het allemaal: the sky is the limit! We kunnen doen wat we willen en wanneer we dat willen. Maar is het normaal dat we op achtjarige leeftijd aan ons CV beginnen te werken? Of dat studenten aan zo veel activiteiten deelnemen dat ze eigenlijk nergens meer écht tijd voor hebben? Wat te denken van wetenschappers die dermate veel publiceren dat ze geen tijd hebben om het werk van de anderen bij te houden en te bespreken?

Tegenwoordig zijn we vaak zo veeleisend en druk dat je je kunt afvragen: Hoe duurzaam is onze samenleving? Op het congres van de faculteit Gedrag- en Maatschappijwetenschappen van de RUG zullen internationale wetenschappers zich over deze kwestie buigen. Zij zullen de duurzaamheid van onze moderne samenleving bespreken en haar consequenties op de fysieke en mentale gezondheid van individuen onder de loep nemen."

Gezamenlijk is een plenaire lezing over duurzaamheid bijgewoond:

Duurzame Samenleving

De plenaire lezing, gegeven door Trudy Dehue en Sanne Bloemink, vormde een inleiding op de betekenis van een duurzame samenleving in een sociale context: Hoe duurzaam is onze samenleving? Wat zijn de effecten van snel veranderende leefomstandigheden op de werking van onze maatschappij?

Na deze inleiding door Trudy Dehue vertelde Sanne Bloemink over haar ervaringen in New York.

Vervolgens verzorgde Marca een verdiepende lezing over het bereiken van excellentie in het hoger onderwijs.

Hoofdstuk 2 Huidige onderzoeksgebieden van het lectoraat

Huidige onderzoekslijnen: Hoe kunnen studenten worden gestimuleerd om te komen tot uitmuntende prestaties. Welke didactische benaderingen passen docenten toe en welke leeromgeving inspireert. Wat verstaat het werkveld onder excellentie, en hoe kunnen samenleving en onderwijs elkaar versterken op het terrein van talentbevordering. En hoe wordt internationaal, in het bijzonder in de Verenigde Staten en Europa, gedacht over talentontwikkeling en wat is de positie van Nederland daarbinnen.

Onderzoek lectoraatsleden:

Nelleke: Afgelopen jaar ondersteunend, geen eigen onderzoek. bezig met een onderzoeksvoorstel, evt. richting promotie. Onderwerp gericht op positionering van excellentieprogramma's binnen instellingen, beleidsmatig. Momenteel periode van heroverwegen.

Inge: Afgelopen jaar beziggehouden met professionele excellentie, excellentie in verschillende werkvelden; hoe is de kwaliteit van honoursprogramma's te verbeteren, gebruikmakend van de profielen. Daarnaast is Inge projectleider bij docentprofessionalisering.

Werken op het snijvlak van onderzoek en meer projectmatig/organisatorisch bevat goed, met name de link naar werkveld/samenleving. Het traject staat eigenlijk nog maar aan het begin, de intentie is deze lijn te verstevigen, en richten op nieuwe kansen die zich voordoen, gecreëerd kunnen worden.

Wolter: Belangrijk voor lectoraat is het creëren van onderzoekslijnen. Het lectoraat zou professionele excellentie moeten neerzetten als professionele organisatie, een eigen expertisecentrum met een eigen onderzoeksgroep, bv. met gedeeltelijk vaste medewerkers.

Op dit moment vormt HTLTC een belangrijke opdrachtgever, gericht op ontwikkeling en implementatie van profielen, ondersteund met onderzoek. Dit zou kunnen worden uitgebreid, wellicht richting andere organisaties, met de HG als werkgever.

Wolter is een voorstander van meer promovendi binnen het lectoraat.

Het is van belang dat het lectoraat aansluit bij speerpunten Energy en Healthy Ageing, bv. in het kader van professionele excellentie. Deskundigheid op dat gebied is nodig, er zijn veel dwarsverbanden mogelijk, zowel intern als extern. Een kenniscentrum biedt wat dit betreft veel mogelijkheden. Het lectoraat is geen onderdeel van een KC, moet daarom op zoek naar een communicatiestructuur om extern en intern gebruik te maken van deskundigheid.

Investeren in de kwaliteit van onderzoek is essentieel, met de nadruk op onderzoek dat voor de maatschappij relevant is.

Petra: Heeft profielenonderzoek gedaan bij IBS, ze gaat hier een publicatie over schrijven. Ze heeft zich verdiept in onderzoeksmethodologie, RefWorks cursus gedaan, in april volgt ze de cursus Academic Writing (Hanze). Ze heeft deelgenomen aan het IBMS congres, ingezonden bij ORD, Earli, WACE.

Petra wil zich verder specialiseren in professionele excellentie en werken aan haar promotieonderzoek. Petra wil zich ook richten op andere culturen/landen, en verschillende behoeften qua onderwijs.

Het lectoraat moet meer naar buiten treden, zich veel laten zien op congressen.

Lyndsay: Wil zich richten op talentonderwijs/honoursonderwijs in internationaal perspectief. Binnen Europa gebeurt steeds meer op dit gebied. Wat doet rest van de wereld, hoe pakt men het aan, wat kunnen we daarvan leren. Het lectoraat zou zich kunnen profileren als expertisecentrum op dit gebied, kennis bij elkaar brengen. Dit sluit aan bij de HG strategieën koers op kwaliteit, internationalisering.

Ingrid: Werkt aan haar promotie. De eerste fase van dataverzameling was vnl. gericht op ethische sensitiviteit, deze fase richt ze zich op richtlijn, en/principes van wereldburgerschapeducatie, en heeft ze onderzoek verricht op de effecten daarvan op studenten naar aanleiding van de Global Village course.

Ingrid hecht eraan onderzoek te doen dat ten goede komt aan de onderwijspraktijk en het beroepenveld. Wellicht kan aandacht worden gegeven aan wereldburgerschap binnen het project VO/HO. Bv. ontwikkelen van een tool: wat is vanuit wereldburgerschap belangrijk.

Validering van innovatief onderzoek is van belang.

Aandacht voor positionering: meer dwarsverbindingen leggen binnen de HG (bv. stafdienst O&O, verbinding leggen op gebied van onderwijskundig onderzoek) en ook onderling (kenniskring), elkaar versterken. Ingrid zoekt meer contact met Elles/Inge (teacher guidelines, ontwerpprincipes).

Veel met studenten samenwerken, afstudeerders bv.

Judith: Is zoekende, baan kost veel tijd. Mogelijk gaat ze Lammert ondersteunen in de statistische afwikkeling van de vragenlijst in zijn onderzoek, evt. gezamenlijk publiceren. Ze werkt nog aan de proceedings naar aanleiding van de conferentie.

Judith zou graag onderzoek blijven doen gericht op excellentie.

Eti: Is momenteel bezig met haar aanvraag voor promotieonderzoek.

Het onderwerp is gericht op creativiteit (belangrijk bij HIT), dit heeft zeker raakvlakken met excellentie. Tijdens de conferentie heeft Eti een poster gepresenteerd gericht op het voorspellen van studiesucces. Daar komt ook een artikel over binnenkort.

In april 2012 heeft Eti de cursus Academic Writing gevolgd.

Johan: Heeft met Marca een artikel gepubliceerd in het NCHC Journal, en een presentatie gegeven tijdens de conferentie 4/5 oktober. Een abstract is ingediend bij Earli (reactie verwacht in maart).

Voorjaar 2013 staat dataverzameling gepland, Johan wil daarvoor graag studenten inzetten.

Arie: Individuele interesses o.a.: studiesucces, differentiatie, docentkwaliteiten, primaire proces van onderwijs geven.

Arie zal zich aansluiten bij het HTLTC-project.

Rol die het lectoraat zou kunnen spelen: norm/opvattingen over excellentie en kwaliteiten van studenten, initiëren en implementeren van veranderingen/onderwijskundige vernieuwingen, blijven volgen, effecten blijven vastleggen.

Om veel vooruitgang te kunnen boeken is het van belang meer onderling samen te werken, van elkaar leren.

Tineke: Fellow (extern). Voorstel geschreven, accent op bounded freedom.
Van belang: delen van ervaringen, van elkaar leren, innovatiepraktijken,
onderwijsverandering/-vernieuwing.

Marca: Hoogtepunten afgelopen jaar: internationale conferentie, promotie, boekje Leren
excelleren (samenwerking met HBO-raad).

Toekomstgedachte: honoursonderwijs verspreidt zich binnen Europa. Marca wil zich in eerste
instantie richten op het Duitstalige gebied. Daar valt veel eer te behalen, en is een belangrijke
regio voor de HG. Marca denkt na over toekomstig onderzoek/richting.

Pieter: Het is belangrijk dat een impuls wordt gegeven aan het onderwijs in Nederland, dat
studenten op scherp worden gezet. Het honours onderwijs biedt die kans.
Onderzoek dat verricht moet goed vertaald kunnen worden naar onderwijs. Het doel is dat
studenten binnen de HG zichtbaar (voor HG, bedrijven, de samenleving) bijzondere dingen
doen.

Hoofdstuk 3 Reflecteren op toekomst lectoraat en eigen positie daarin; onderzoekslijnen

Tineke/Eti: 3 lijnen:

- Individueel: onderzoek gericht op de student, wereldburgerschap, creativiteit e.d.
- Organisatie-/hogeschoolniveau: onderzoek gericht op docenten, bv. leerpraktijken bounded freedom, academic competence, professionaliteit van docenten, innovatiepraktijken
- Samenleving: professionele excellentie, community

Arie/Johan:

- Expertisecentrum: scholen helpen met inrichten van honoursprogramma's, aanvankelijk hogescholen, uitbouwen naar rest van de keten/buitenland
- Interessante onderzoeksthema's koppelen aan goed docentschap/studentschap, bv. didactiek, docentrol, eigenschappen student, studiesucces, differentiatie, persoonlijke ontwikkeling, leiderschap
- Essentieel is een goede samenwerking, binnen de kenniskring, met achterban, deskundigen, studenten. Meer elkaars expertise kennen en benutten, elkaar daarop uitdagen/opzoeken/uitnodigen, elkaar betrekken. Kracht van samenwerken: geeft een enorme boost
- Kennisringleden zijn 'teamleider' van hun eigen onderzoek
- Uitgangspunt: bijdrage aan onderwijsinnovatie
- Exposure, bv. publicaties, uitdragen van inzichten
- Multidisciplinair samenwerken, afstandleren (lectoraat eigen proefkonijn), o.a. innovation labs
- Verbinding van onderzoek en implementatie van de uitkomsten/buikbaarheid praktijk
- Bewaken intenties en implementatie; koppeling van onderzoek en buikbaarheid voor de praktijk.
- Verbinden van thema's
- Welke kwaliteiten zijn nodig zijn om inzichten te benutten; permanent leren van vaardigheden
- Duurzaam personeelsbeleid; ervaring en kennis tot op hoge leeftijd benutten

Persoonlijke bijdrage aan lectoraat:

Arie:

Verder uitwerken van empirie ten aanzien van persoonlijke eigenschappen en kenmerken van studenten, relatie met: studiesucces en differentiatie, professionele excellentie en vakinhoudelijk leiderschap, persoonskenmerken en ontwikkelcapaciteit van studenten, docentkwaliteiten.

Johan:

Didactiek, 4-dimensionaal leiderschap, persoonlijke ontwikkeling. Samenwerken met Pabostudenten.

Petra:

PhD onderzoek, thema professionele excellentie.

Publicaties, exposure, veel netwerken, vnl. met buitenlandse opleidingen. Binnen IBS bestaat al een groot internationaal netwerk, dat voor het lectoraat mogelijkheden biedt voor internationaal profileren als expertisecentrum.

Bv. voor Duitsland kunnen wij veel betekenen.

Lyndsay:

- Honors in a Global World: inventariseren van excellentieonderwijs HO in landen buiten Nederland; eerst focus op Europese landen om ons heen
- Update onderzoek 2009-2010 (HBO Raad)
- In kaart brengen onderwijs VO-scholen/aansluiting HO
- Op de hoogte blijven wat andere landen bieden
- Publicaties, presentaties, netwerk opbouwen, expertisecentrum opbouwen, naar het buitenland als zodanig profileren
- Dataverzameling kan goed uitgevoerd worden door studenten

Ingrid:

- Valorisatie en verbinding (promotie)
- Global Village: onderzoek, publicaties
- Valorisatie van de resultaten: hoe aspecten van wereldburgerschap inbedden in honoursonderwijs
- Elles en Ingrid overleggen over verbinding thema wereldburgerschap en Sustainable Leadership
- Inventariseren mogelijkheid wereldburgerschap te verankeren in het VO/HO traject + onderzoek naar effecten
- Verbinding binnen het lectoraat, elkaar betrekken bij onderzoek, elkaar versterken, bv. een tool ontwikkelen (in lijn met profielen excellentie professional) waarin wereldburgerschap een element vormt, of ethiek/interculturele sensitiviteit als casus inbrengen in de cursus docentprofessionalisering
- Visie:document: niet langer spreken van 'samenleving' maar 'beroepenveld en maatschappij'
- Netwerk promovendi Hanze: verbinding mogelijk?
- Transfer naar het reguliere curriculum

Elles:

- Lectoraat moet zich ook richten op beschrijven, 'hoe moet het', invulling
- Zou graag een bijdrage leveren aan onderwijskundig ontwerponderzoek, honours leeromgevingen
- Leergang goed aanscherpen, en beschrijven: wat werkt wel/niet; programma ontwerpen, beschrijven, uitvoeren, evalueren, succesfactoren benoemen, best practices.
- Bijbehorende onderzoekslijn: onderwijsinnovatie.

Nelleke/Judith:

- Essentieel voor lectoraat: nadruk op theoretische onderbouwing/fundamenteel onderzoek; ervoor waken niet op dat gebied de voorsprong kwijt te raken
- Lectoraat moet ondernemend zijn; link leggen tussen eigen onderzoek en samenleving/bedrijven/projecten

Nelleke onderzoeksvoorstel: onderzoek naar uitstralingseffecten: naar reguliere programma's/samenleving/onderzoekinstellingen/buitenland

Inge/Wolter:

- Praktische uitvoering in het kader van professionele excellentie
- Teamleiders/onderzoeksteams rondom een thema
- Empirische cyclus : materiaal ontwikkelen, valideren, implementeren, verslag
- Kwaliteit borgen + verslag doen (bv. via publicaties: is dit haalbaar/wenselijk? Hoe anders borgen?)
- Dwarsverbanden verstevigen binnen de kenniskring (methodologisch), communicatielijnen projectleiding-lector-kringleden
- Vervolgen met nieuwe onderzoeksvragen/follow-up

Marca:

- Goed afstemmen op elkaar, werken met een (achterliggend) team (netwerk/community)
- Promovendi belangrijk in theorievorming.
- Zie jezelf als ondernemende wetenschapper; zakelijk denken, waarbij kringleden heel specifiek kunnen worden ingezet. Bepaal wat je wel/niet wilt/kunt/wilt leren.
- Maak keuzes: wil je in klein teamverband/individueel werken, of een grotere groep.
- Zorg dat je voldoende leest/bijhoudt (evt. studenten die voor jou lezen, abstracts doorgeven van nieuwe literatuur). Wisselen we genoeg literatuur uit?
- Binnen het eigen onderzoeksproject gericht zijn op financiën.
- Er is behoefte aan meer verbinding binnen het lectoraat.
- Internationale contacten/samenwerking zijn zeer verrijkend.

Pieter:

Voor dit lectoraat (60/40) is het lastig op korte termijn geld te genereren (activiteiten liggen vnl. binnen de HG); er wordt verzocht het lectoraat vrij te stellen van deze eis. Bij de verlengingsaanvraag zullen extra gelden worden aangevraagd bij CvB voor projecten. Deze projecten moeten goed omschreven/benoemd worden.

Mogelijke projecten:

- Adviseursrol, ook intern. Expertise goed zichtbaar maken.
- Schools zijn in het lectoraat nog niet aanwezig. Voornemen alle schools te bereiken.
- Verbinding leggen met O&O. Bij O&O heeft men de excellentiegedachte nog niet omarmd; de visie van O&O op excellentie is niet helder. Waar kunnen schools terecht voor advies? Wellicht kan het lectoraat deze rol van O&O overnemen; elkaar versterken. Schools hebben met O&O een dienstverleningsovereenkomst, excellentie valt hier onder. Een aantal O&O collega's ondersteunen daarbij, bv. op eindniveau.
- Gekoppeld aan internationalisering: opzetten internationale Summer School voor honours studenten: mee-ontwikkelen van het onderwijs, bv. online, of met ontmoetingen.
- Verbinding leggen met Energy/Healthy Ageing.
- Docentenprofessionalisering internationaal opzetten, trainingen aanbieden voor honours docenten.
- Onderzoek naar internationale visie op excellentie (in het kader van steeds meer internationale studenten), om daarop de didactiek aan te kunnen passen. Interculturele competenties/visie op excellentie.

Hoofdstuk 4 Beoordeling lectoraat / input

Strategisch beleid: internationalisering, excellentie, onderzoek. Verbindingen vanuit excellentie zijn goed te maken, aansluiting ligt voor de hand (duidelijk/krachtig benoemen). Ook verbindingen leggen met HA, energy, ondernemerschap (belangrijke expertisecentra), positionering lectoraat in relatie tot HG-kenniscentra.

1. *Heeft het lectoraat in voldoende mate bijgedragen aan kennisontwikkeling (bijdrage aan wetenschap en/of 'body of knowledge')?*
2. *Heeft het lectoraat in voldoende mate meerwaarde opgeleverd voor beroepspraktijk en maatschappij (regionaal, nationaal en internationaal)?*
3. *Heeft het lectoraat i.o.m. de school(s) in voldoende mate bijgedragen aan het onderwijs (bachelors en masters) en aan scholing van docenten?*
4. *N.v.t.*
5. *Heeft het lectoraat in voldoende mate bijgedragen aan de strategische doelen van het kenniscentrum?*
6. *Heeft het lectoraat in voldoende mate bijgedragen aan de strategische doelen van de schools en de HG?*
7. *Wat zijn de belangrijkste sterkten en verbeterpunten/aandachtspunten?*

Ad 1 Kennisontwikkeling:

- Publicaties (zie publicatieoverzicht)
- Proefschrift Marca/doceerstrategieën
- Onderwijs en ontmoetingen: cultuur van excellentie (Lammert)
- Internationale conferentie
- Kenmerken excellente student vs. regulier:
 - ten aanzien van ethische sensitiviteit (Ingrid)
 - wensen ten aanzien van docenten en onderwijs (Marca & Johan)
- Ontwikkeling methodologie opstellen profielen excellente studenten
- Begrippenkader/handvatten voor inrichten van honours
- Kennis over professionele excellentie
- Kenmerken honours didactiek
- Studenten en excellentie (promotie Lilian)

Ad 2 Meerwaarde voor beroepspraktijk en maatschappij:

- Vier profielen voor excellente professionals van 4 schools; profielen vastgesteld d.m.v. focusgroepgesprekken in verschillende bedrijven en organisaties
- Kennis over professionele excellentie
- Kennis over excellentie uitzetten in landelijke conferentie MBO + vmbo
- Internationale conferentie 5/4 oktober 2012: werkveld, docenten, discussie over excellentie in de maatschappij

Ad 3 Bijgedragen aan het onderwijs (BA/MA) en aan scholing van docenten:

- Global village (internationaal, online)
- Leergang docentprofessionalisering
- Visie op excellentie (zie auditrapport / kompas)
- Cultuur van excellentie
- Community-vorming
- Honourscriteria; concretisering begrip excellentie
- Vier profielen voor excellente studenten van 4 schools: wat betekent dit voor onderwijs, coaching. Profielen gaan bijdragen aan het onderwijs (referentiekader)
- Participatie studenten in lectoraat
- Boek lesgeven over wereldburgerschap (NCDO / Ingrid)
- Tijdens de internationale conferentie hebben studenten de mogelijkheid gehad zich te presenteren

Ad 5 Bijgedragen aan de strategische doelen van het KC:

Er moet meer verbinding komen naar speerpunten, bv. HA, zorg, Pabo. Hoe kan dit organisatorisch worden vormgegeven?

Ad 6 Bijgedragen aan de strategische doelen van de schools en de HG:

Niet gestuurd op schoolniveau, wel Sirius/HHC (overkoepelend/schooloverstijgend). Deze vraag past eigenlijk niet bij ons lectoraat, de meeste schools hebben een eigen lectoraat.

Resultaten vormen een voedingsbodem voor onderwijs en andersom.

Strategische doelen HG: excellentie is versterkt binnen de HG.

Ad 7 Sterkten/verbeterpunten:

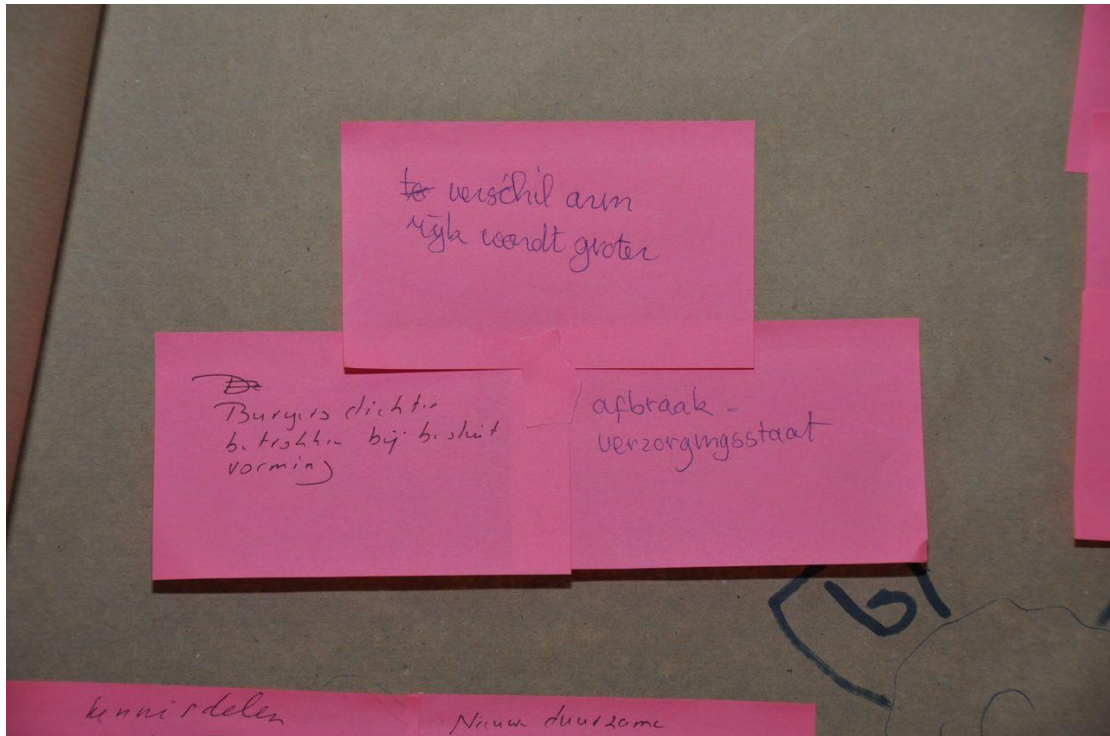
Er zijn veel initiatieven/activiteiten ontplooid, bv. recentelijk de internationale conferentie (oktober 2012), het Honours Lab (januari), profielenuitreiking (januari).

Aandachtspunten:

- Werken aan zichtbaarheid
- Meer focus
- Aanspreekpunt + strategische ondersteuning voor subsidieaanvragen/geldstromen genereren is wenselijk
- Keten VO-HO nog minder aan bod geweest tot dusverre

Hoofdstuk 5 Trends in de omgeving van het lectoraat

Demografische/economische/maatschappelijke/technologische/ecologische/politieke ontwikkelingen/trends.

Trends:

Economisch:

Crises/recessie; nieuwe werkwijzen/methoden; steeds meer netwerken; minder publiek geld voor onderwijs, meer private gelden/externe geldstromen genereren; toename bedrijven/instellingen op campussen, relatie universiteit/bedrijven en instellingen neemt toe; concurrentie hbo/wo; allianties tussen hbo's met buitenlandse universiteiten; grotere concurrentie vanuit commercieel/online onderwijs; afstandslernen neemt toe, leegloop collegezalen; wet van de remmende voorsprong (Westerse ten opzichte van Aziatische maatschappij), evenwichten veranderen; opkomst Chinese/Aziatische studenten

Demografisch:

Vergrijzing; afnemende bevolkingsgroei; minder studenten; opkomst megacities (urbanisatie); digitalisering van de samenleving; doorstroming oudere werknemers, leven lang leren traject; stad groeit, regio krimpt; internationale mensenstroom, mondiaal groei studentenaantallen

Ecologisch:

Grenzen aan groei; uitputting grondstoffen; aantasting van milieu/klimaat; belang van duurzaamheid; verantwoordelijkheid/rekenschap

Sociaal/maatschappelijk:

Individualisme (kentering merkbaar); maakbaarheid individu (loser/licht aan jezelf); profilering individuen/bedrijven als merk; sprake van relativisering van wetenschap; duurzaamheid; milieu; beweging gericht op coöperatie; verdere globalisering/ interculturalisering; groter belang exchange programma's; Engelse programma's nemen toe; verkorting hbo-opleiding; 3+1 opleiding (BA/MA); behoefte aan multidisciplinaire bruggenbouwers; veranderende arbeidsverhoudingen; ontslagrecht verandert; zichtbaarheid/exposure (internet); voortdurende drang om te presteren; verschillen arm/rijk groter; afbraak verzorgingsstaat; burgers meer betrokken bij besluitvorming; feminisering van de maatschappij

Technologisch:

Nieuwe duurzame oplossingen (vb. energie); informatietechnologie; meer mogelijkheden tot kennisdeling; steeds meer plaats-/tijdsonafhankelijk werken; Tailor made, maatwerk, steeds meer technologie wordt zoals je het zelf wil Iphone, sensor technologie, onderwijs

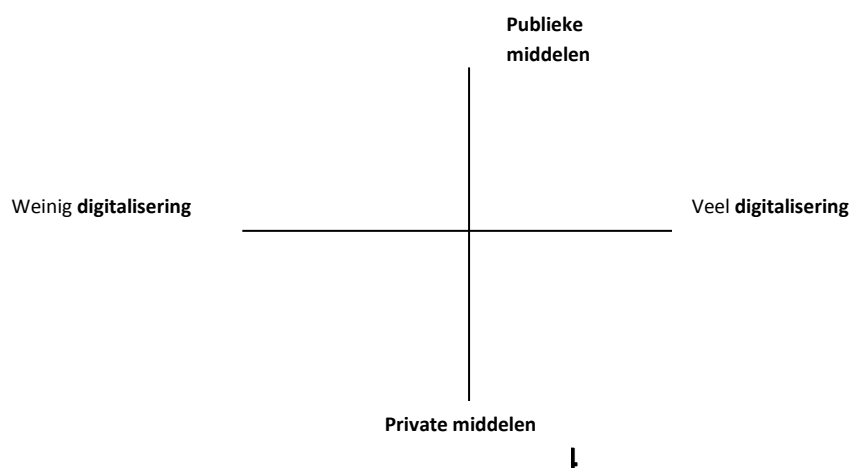
Politiek:

Europa is een strijdpunt onder bevolking; steeds meer zaken Europees geregeld; strijd neemt toe, binnen/tussen landen, verharding; steeds meer vraag naar wijsheid (bv. Wisdom University); roep om ander type leiders

Belangrijkste trends:

- Verdere globalisering/interculturalisering
- Behoeftte aan multidisciplinaire bruggenbouwers
- Netwerkende bedrijven/organisaties
- Duurzaamheid
- Digitalisering
- Maakbaarheid/exposure
- Afstandleren
- Roep om wijsheid
- Minder publiek geld voor onderwijs
- Afname publieke middelen
- 3+1 opleiding
- Internationale mensenstromen
- Vergrijzing/minder studenten

Scenario Focus: toekomst lectoraat (2018)

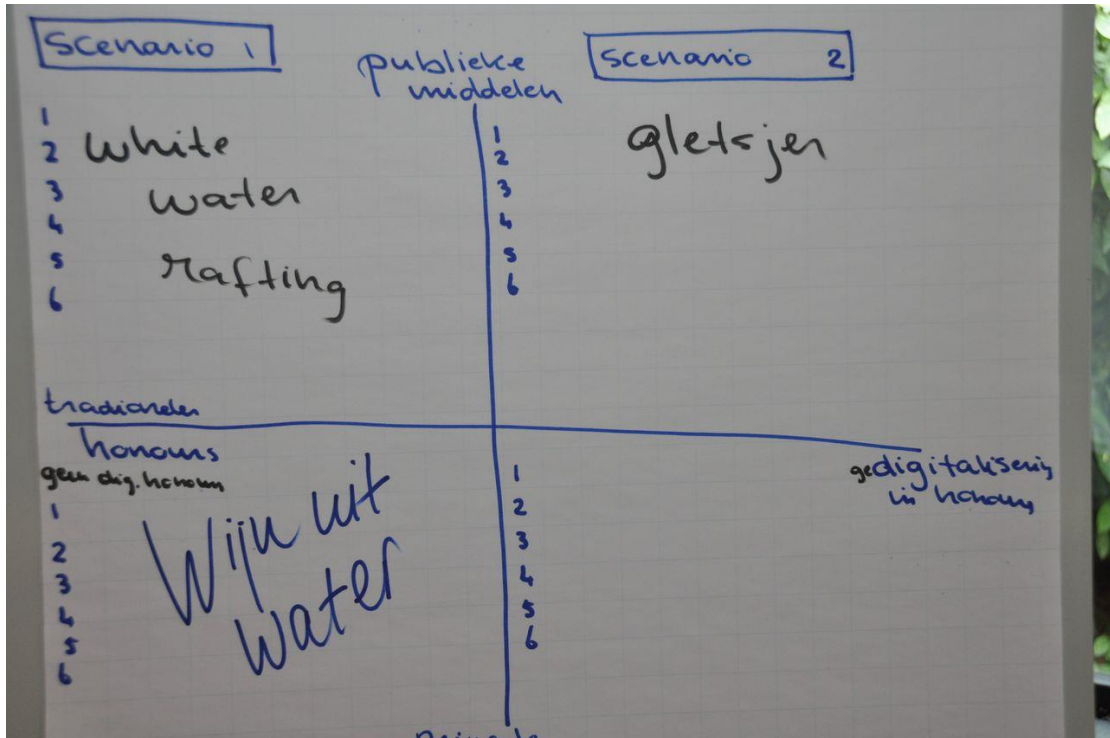

Uitwerken in scenario:

- Internationaal publiek (internationalisering, culturele aspecten, studentenuitwisselingen)
- Exposure (profilering)
- Positionering onderwijs (bachelor/masteropzet, structuur onderwijs, aansluiting VO-HO)
- Multidisciplinaire bruggenbouwers
- Sustainability
- Roep om wijsheid

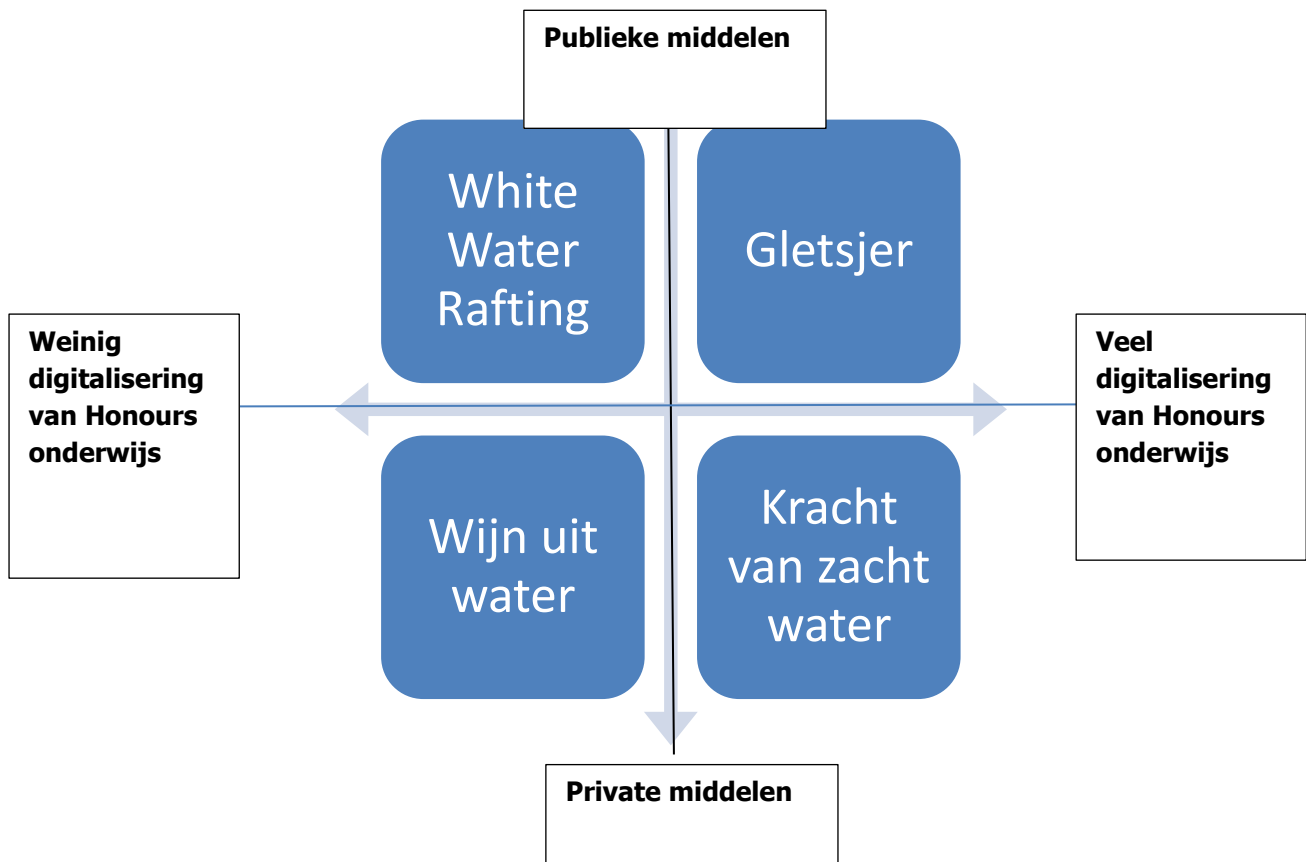

Hoofdstuk 6 Mogelijke toekomstscenario's

De assen voor de scenario's zijn: weinig of veel digitalisering (onzekerheid) en private versus publieke middelen (impact). Hieruit komen vier scenario's naar voren.

- Scenario 1: weinig digitalisering en publieke middelen: White Water Rafting
- Scenario 2: Publieke middelen en veel digitalisering
- Scenario 3: Weinig digitalisering en private middelen
- Scenario 4: Private middelen en veel digitalisering

Elk scenario is beschreven aan de hand van een aantal criteria: Internationaal publiek (internationalisering, culturele aspecten, studentenuitwisselingen)

- Internationaal publiek (internationalisering, culturele aspecten, studentenuitwisselingen)
- Exposure (profilering)
- Positionering onderwijs (bachelor/masteropzet, structuur onderwijs, aansluiting VO-HO)
- Multidisciplinaire bruggenbouwers
- Sustainability
- Roep om wijsheid

6.1. Scenario 1: White Water Rafting (weinig digitalisering en publieke middelen)

Internationaal publiek (internationalisering, culturele aspecten, studentenuitwisselingen): focus op de Eurregio. Wat betekent honours in Aziatische context.

Exposure (profilering): kracht: leveren van evidence-based honours onderwijs. Face to face en asynchronous teaching.

Positionering onderwijs (bachelor/masteropzet, structuur onderwijs, aansluiting VO-HO): Expertisecentrum, campus, Hanze Center of Excellence. Dit wordt

gefinancierd door het publieke domein, beperkte middelen, creatieve oplossingen (bv. vrijwilligerswerk t/m verplichte bijdrage vanuit de schools). Onderwijsconcept: modularisering, flexibeler studieroutes, projecten. Organiseren van ontmoetingen, uitwisselen competenties. Aandacht voor inzetbaarheid van docenten op leeftijd.

Multidisciplinaire bruggenbouwers: community bestaande uit: onderzoekers, trainers, onderwijsconsultants (vanuit HG en daarbuiten).

Sustainability: duurzaamheid.

Roep om wijsheid:

6.2. Scenario 2: Gletsjer (publieke middelen en veel digitalisering)

Internationaal publiek (internationalisering, culturele aspecten, studentenuitwisselingen).

Exposure (profilering): de onderzoeksgroep is gericht op kwaliteit, samenhang, intercollegiaal overleg. Evidence-based research, vernieuwingen en de implementering daarvan. Netwerkverbindingen hogeschool met gemeenten, maatschappelijke organisaties. Expertise op het gebied van subsidieaanvragen.

Positionering onderwijs (bachelor/masteropzet, structuur onderwijs, aansluiting VO-HO): nieuwe onderwijsvormen, bv online courses, zoeken naar andere manieren van communiceren, bv. vanuit huis/andere landen, samenwerken aan documenten, multidisciplinair, breder perspectief. Nog altijd gericht op leren, dieper leren, via ontmoetingen, meer dan enkel digitale colleges, discussies worden wel online gevoerd, met coaching. Richting gedigitaliseerd honours onderwijs, publieke middelen, minder gedictieerd door opdrachtgevers, zelf ruimte te experimenteren. Nieuwe ontwikkelingen/ideeën/inzichten volgen.

Multidisciplinaire bruggenbouwers

Sustainability: maatschappelijke betrokkenheid, community, teruggeven aan de maatschappij, interdisciplinair. Er zijn nieuwe sociale competenties/ gedragsregels vereist, ethische kwesties, culturele elementen, hoe ga je met elkaar om, wijsheid. Maatschappelijke betrokkenheid wordt een meer integraal onderdeel van honours onderwijs en onderzoek.

Roep om wijsheid

6.3. Scenario 3: Wijn uit water (weinig digitalisering en private middelen)

Internationaal publiek (internationalisering, culturele aspecten, studentenuitwisselingen): onze voorsprong als lectoraat: internationale netwerk. Kenniscentrum als knooppunt tussen Nederlandse en internationale kennis.

Oprichten van Summerschools voor buitenlandse honoursstudenten, in combinatie met speerpunten Healthy Ageing en Energy.

Vanuit contacten met NCHC: een fantastisch programma aanbieden voor VS studenten. In eerste instantie VS, daarna uitgewerkt. Beginnen met structuur in VS die er nu ligt.

Exposure (profilering): internationale oriëntatie, het 'Harvard van het honours onderwijs'. Richten op landen waar nog weinig honours is. 'Finland van het honours onderwijs'. Zorgen voor bekendheid als centrum met expertise. Mensen/bedrijven aan je verbinden. Wie zijn op dit gebied de 'namen' waar we ons mee willen verbinden? Link met multinationals die bezig zijn met talent, talentontwikkeling. Profileren als onmisbare partner, contacten met onderwijswereld, onderzoeksland, bedrijfsleven en politiek. Strategische lobby. Daar is iemand voor nodig die dat kan. Samenwerkingsverbanden aangaan, vnl. gericht op onderzoek, met in elk werelddeel een of meer partneruniversiteiten, met het doel kennis te delen en te verspreiden.

Het lectoraat speelt een rol in het ontwerpen/opzetten daarvan, in combinatie met onderzoek naar educational design en effectiviteitsonderzoek. Educational design onderzoek. Kan één van de kernpunten zijn van ons lectoraat. Centers of expertise zorgen voor inhoud. Wij zorgen voor de diepere laag/extra dimensie, begeleiding, beoordeling.

Positionering onderwijs (bachelor/masteropzet, structuur onderwijs, aansluiting VO-HO): Hoe talent echt tot volle bloei laten komen, op basis van onderzoek. Op zoek naar geld van buitenaf. Honours onderwijs nog steeds tijd- en plaatsafhankelijk.

Plek in de keten vinden met onze expertise: leerprocessen; verbinden.

- Uitwisseling van docenten: internationaal honours teaching network.
- Docenten trainen op verbinden disciplines. Aansluiten bij docentprofessionalisering. Aansluiten bij doceerstrategieën.

Multidisciplinaire bruggenbouwers: Teaching network voor honoursdocenten opzetten, trainingen aanbieden, ook gericht op bedrijven: talentontwikkeling, beter opleiden van medewerkers. Gekoppeld aan onderzoek/best practices.

- Masterclasses geven voor bedrijven (scholingsbudgetten).
- In-company trainee programma's aanbieden (o.a. train de trainers/trainees). Expertise op ontwikkelen. Partner in Young professionals programs. Hiervoor is nodig een manager contractactiviteiten; werken aan exposure en acquisitie. Veel meer specialisme inzetten.

Sustainability: activiteiten van het lectoraat moeten van goede kwaliteit zijn: de juiste mensen op juiste plek; ook daar in verduurzamen; je hebt een voorbeeldfunctie – hoe houd je die vast? Wat doe je zelf, wat laat je anderen doen? Zowel binnen als buiten de kenniskring samenwerken tot een eindproduct.

Hoe kun je studenten zich meer laten onderscheiden? Hoe verduurzaam je het leereffect? Dit component kunnen wij toevoegen (ook mbt andere kenniscentra en in relatie tot bedrijven). Verbinden van de inhoud met de wijze van inzetten, leidt tot een blijvend effect.

Roep om wijsheid: verbinders – kennen veel mensen, zorgen voor ketenreactie, kenners (feiten) en overtuigers (verspreiden kennis).

6.4. Scenario 4: kracht van zacht water (private middelen en veel digitalisering)

Internationaal publiek (internationalisering, culturele aspecten, studentenuitwisselingen): zoeken van private partners, ook internationale organisaties, bv. VN, Unesco, gericht op ontwikkelingslanden (subsidies). Aansluiten bij initiatieven Universities of Wisdom, bv. in Ned. dergelijke initiatieven van de grond krijgen

Exposure (profilering): positionering onderwijs (bachelor/masteropzet, structuur onderwijs, aansluiting VO-HO): vergaande digitalisering, private middelen. Onderwijs is het ontwikkelen van mensen, dit blijft essentieel, wereldwijd. Onderzoek naar nieuwe onderwijsvormen in de gedigitaliseerde wereld. Veel meer laten zien waar we mee bezig zijn, krachtiger contact leggen met instellingen/mensen, duidelijker profileren.

De traditionele structuren van onderwijs gaan verdwijnen, zeker binnen het HO. Onderwijs wordt steeds meer geïndividualiseerd, studenten krijgen meer gelegenheid zelf hun routes te kiezen, er worden internationaal contacten gelegd met medestudenten en docenten. Er vormen zich wereldwijde netwerken, zowel onder studenten als professionals. Talentontwikkeling/honoursonderwijs: studenten hebben de mogelijkheid zich volledig zelf te ontwikkelen, zoeken zelf de benodigde kennis en contacten. Ontwikkelen van talent, bv. basisschoolkinderen, middelbare schoolkinderen.

Multidisciplinaire bruggenbouwers: contacten leggen met bedrijfsleven; bedrijven zullen geïnteresseerd zijn in (de ontwikkeling van) nieuwe onderwijsvormen, experimenten, onderzoek, middelen beschikbaar stellen.

Sustainability:

Roep om wijsheid: onderzoek: wat betekent het ontwikkelen van jonge mensen in de nieuwe, gedigitaliseerde omgeving; hoe kunnen wij daarin een vooruitstrevende rol spelen.

Vervolgstappen:

Check: klopt de informatie per scenario of moet er nog iets aan toegevoegd worden.

Vervolgens bespreking van de scenario's op de volgende punten:

1. Welk scenario past gezien de situatie waar het Lectoraat verwacht in de toekomst terecht te komen? Wat zijn de argumenten?
2. Waar bevindt het lectoraat zich nu?
3. Wat is er nodig om van 2 naar 1 te komen?
 - Activiteiten of stappen die er nodig zijn
 - Competenties van medewerkers
 - Soorten onderzoek en onderzoeklijnen
 - Wie is de "baas" en wat is de "organisatie"

Hoofdstuk 7 Herijking Honours criteria

Onmogelijk algemene competenties/criteria vast te stellen; dit zou te sturend zijn, de programma's per school zijn heel verschillend. Daarom voor alle programma's op een meer abstract niveau (paraplu) een aantal criteria waar ze allemaal aan moeten voldoen:

- Elk programma stelt voor zichzelf duidelijke doelen
- Verbreding en verdieping ten opzichte van het reguliere programma
- Kijken vanuit de student: waar heeft de student behoefte aan
- Voortdurend persoonlijke groei centraal stellen
- In kaart brengen intrinsieke groei
- Veel aandacht voor zelfreflectie

Discussiepunten:

- Geen eindtermen (specifiek per programma) gebruiken als algemene HBO-competenties (nu wel het geval in visiedocument)
- Het honoursprogramma zou eerder moeten starten, zodat studenten in het 1e jaar al kennis mogen maken met excelleren/uitdagen, bv. in een HG-breed kennismakingsprogramma (ook in het kader van meer matches voor de poort)
- Is het wel haalbaar om een programma van 30 credits extra te bieden? (Kijken naar instroom vs. Uitstroom; veel uitval?). De 30 ec's voor honours hoeven niet bovenop het reguliere programma, dit kan ook vervangend zijn. Inbedding van een vorm van honours talentprogramma in het reguliere programma ontbreekt. Trend dat studenten in het hbo steeds sneller naar de eindstreep willen. Ingebed in het reguliere programma is ook veel betaalbaarder.
- Een groot voordeel van de huidige opzet is dat het honoursonderwijs nu buiten alle accreditaties valt, waardoor het te gebruiken is als proeftuin. Daarop je eigen accreditatie toepassen kan de jeu eruit halen, vrijheidsbelemmering?
- Wat ontbreekt: de docent, onderzoek, groeimodel, feedback, voortdurende reflectiecyclus, wordingsproces van de excellente professional (in plaats van de afrekenmechanismen vermeld onder punt 1 en 2)
- Criteria geven een gevoel van dwang, 'moeten'
- Wat ontbreekt is op welke manier dit geheel wordt ondersteund (bv. door HHC), om het mensen gemakkelijker te maken, wat brengt het HHC daarbij in (bv. !!! kom vooral met mooie instrumenten die de voortdurende reflectiecyclus bij studenten kunnen ondersteunen, of een HG-breed programma waarbinnen belangrijke onderdelen worden ondersteund, of bv. een systeem voor een community van studenten)
- Bij 8 (programma's van andere instellingen kunnen geen excellentieprogramma zijn voor HG). Niet mee eens, wat bv. wanneer een student bv. 30 credits extra volgt aan Harvard (bv. online). Deze stelling zegt dat je geen samenwerkingsverbanden wilt aangaan. Wil je niet juist een internationale honoursuitwisseling? Verdieping bij een andere instelling kan heel waardevol zijn, zolang deze onderdelen voldoen aan de criteria onder 1 en 2.
- Voorkomen dat vereisten in het kader van bv. maatschappelijke betrokkenheid en ethiek (criteria onder 1 en 2) een wassen neus worden. Ondersteuning en expliciete aandacht is gewenst. SMART formuleren.
- Onder 2: om ook ruimte te houden voor programma's die de diepte in gaan, kunnen een aantal overkoepelende criteria worden geformuleerd, waarbij programma's aan een minimum aantal criteria moeten voldoen, bv. 5 van de 8.
- Aanvulling bij 4 (community/belang van cultuur van excellentie): reguliere studenten die meer willen/kunnen zouden ook betrokken moeten worden bij de honours community.
- Bij ethische dilemma's: intercultureel aspect ontbreekt.

Hoofdstuk 8 Conclusies

De kenniskringleden van het lectoraat hebben tijdens de tweedaagse lijnen uitgezet voor de toekomst. Naast input voor de beoordeling van het lectoraat en de herijking van de honourscriteria is met name gewerkt aan het positioneren van het lectoraat in de toekomst. Het waren vruchtbare dagen, die op een bijzondere manier door de leden van de kenniskring zijn ingevuld, ieder op zijn eigen manier. Het geeft genoeg stof om over door te praten tijdens de reguliere kringbijeenkomsten!

Leden Kenniskring lectoraat Excellentie in Hoger Onderwijs en Samenleving

Lector:

dr. Marca Wolfensberger Lectoraat Excellentie in hoger onderwijs en samenleving (lector)

Leden lectoraat:

dr. Lyndsay Drayer	Instituut voor Life Science & Technology (docent)
drs. Petra van Heugten	International Business School (docent)
Nelleke de Jong MSc.	Universiteit Utrecht (onderzoeker)
Elles Kazemier MSc.	Instituut voor Bedrijfskunde (hogeschooldocent)
drs. Johan Offringa	Instituut voor Facility Management (docent)
dr. Wolter Paans	Academie voor Verpleegkunde (docent)
drs. Ingrid Schutte	Stafbureau Onderwijs & Onderzoek (adviseur/beleidsmedewerker)
drs. Lammert Tiesinga	Stafbureau Onderwijs & Onderzoek (beleidsadviseur)
drs. Pieter Veenstra	Hanze Honours College (programmamanager)
Judith Volker MSc.	Stafbureau O&O (onderzoeker)
drs. Eti de Vries	Hanze Institute of Technology (docent)
drs. Inge Wijkamp	Academie voor Gezondheidsstudies (docent)

Visiting Fellows:

Arie Kool MSc.	Academie voor Verpleegkunde (hogeschooldocent)
drs. Tineke Kingma	Windesheim College (hogeschoolhoofddocent/coördinator excellentietrajecten)